

STARÉ MAPY



KATEDRA GEOINFORMATIKY
Univerzita Palackého v Olomouci

PROČ VZNIKALY MAPY?

- vyznačení svého území a hranic
- zakreslení krajiny kolem sebe
- zakreslení úrodných míst kolem řek
- vyznačení nově prozkoumaných území
- později k lepší orientaci

Pavlovská mapa na mamutím klu
25000 př.n.l.



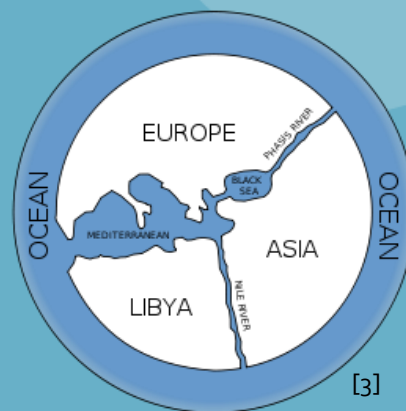
[1]

Babylónská představa světa
600 př.n.l.



[2]

Rekonstrukce Anaximanderovy
mapy
610 př.n.l.

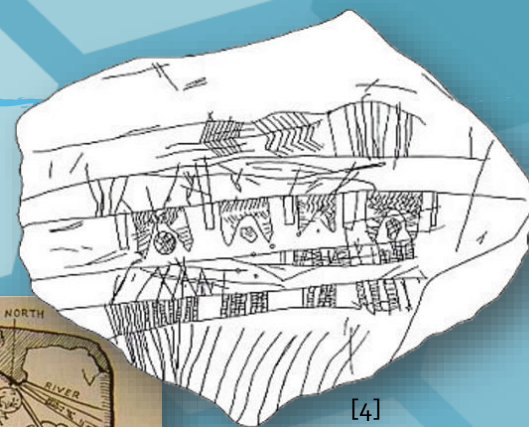


[3]

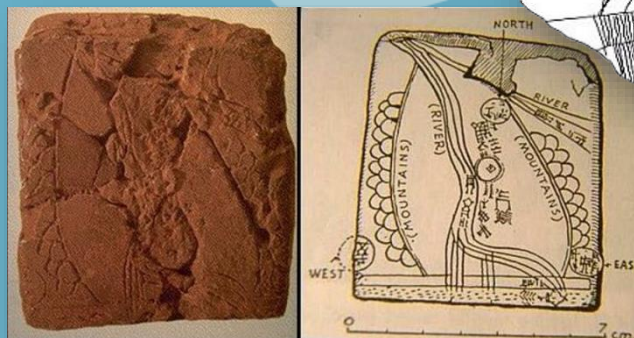
JAK VZNIKALY MAPY?

- První mapy se malovaly:
 - na kly
 - jeskynní malby, skalní malby
 - na hliněné destičky
 - na hedvábí
 - na papyrus
 - na keramiku
- neměly matematický základ!!

kresba na zlomku
mamutího klu



[4]



hliněná destička
s mapou severu
Mezopotámie

[5]



skalní
kresba na
ledovcových
oblazech

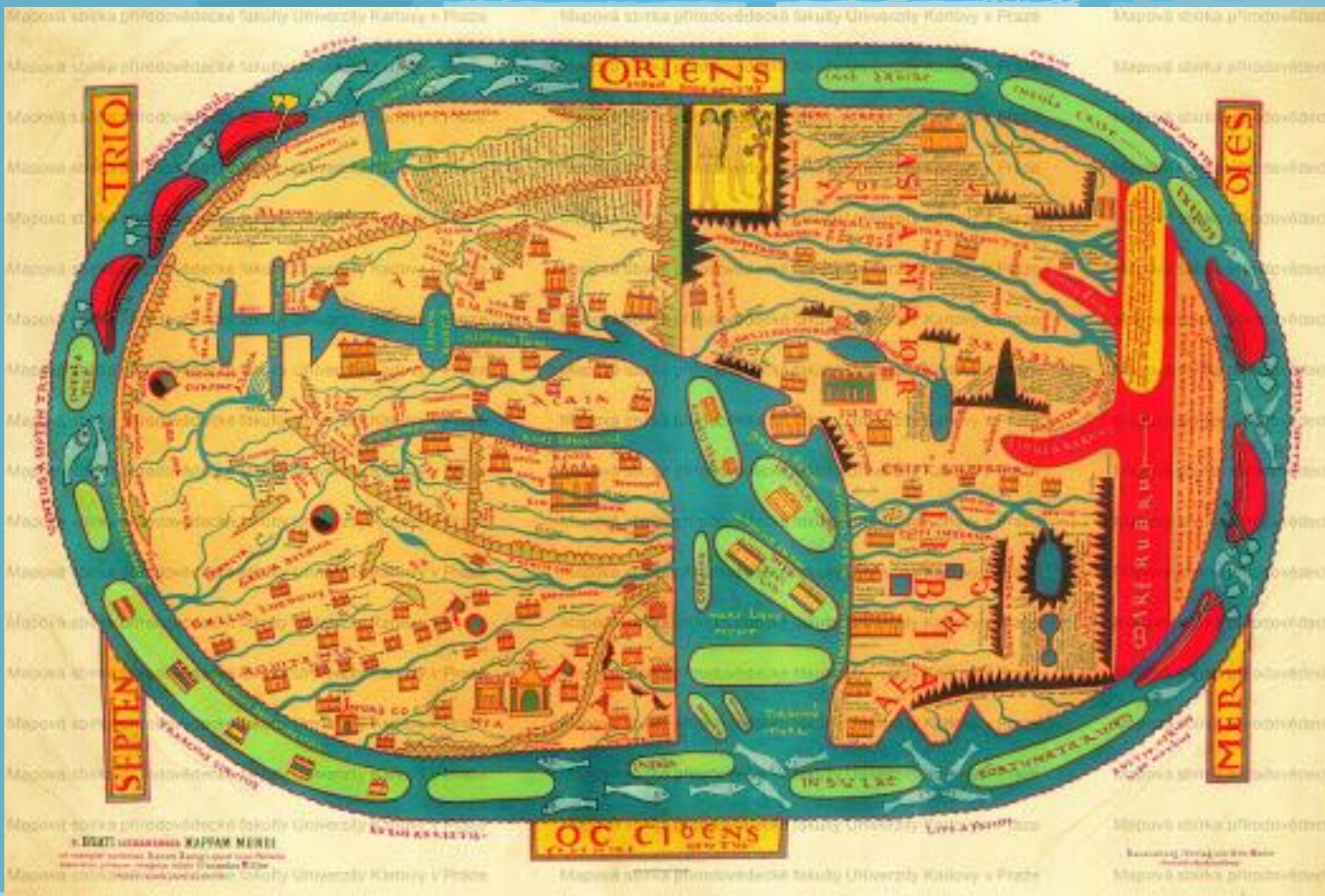
[6]

Nejzajímavější staré mapy

- následující mapy si pozorně prohlédni a pokus se vždy odpovědět na tyto otázky:
 - poznáš, jaké území je zobrazeno? (světadíly, moře, státy, města?)
 - odhadni, v jakém roce mapa mohla být vytvořena
 - k čemu mapa sloužila?
 - je v mapě jakkoli zobrazena nadmořská výška? (vrstevnice, kóty, kopečky, šrafy?)
 - myslíš, že se v mapě dá změřit přesná vzdálenost dvou míst?

kopečková metoda = metoda pro zobrazení nadmořské výšky pomocí namalovaných kopečků, čím větší kopeček -> vyšší hora

BEATOVA MAPA SVĚTA



Nejzajímavější staré mapy

▪ BEATOVA MAPA SVĚTA

- mapa španělského mnicha Beata z Libeány
- pochází z roku 776 (Evropský středověk)
- země rozdělena na Asii (horní půlkruh), Afriku (pravý dolní roh), Evropa (levý dolní roh) a obepíná je světový oceán
- nebyla přesná (o to autorovi ani nešlo), sloužila jako příloha k díle Výklad k Apokalypse
- nadmořská výška zde zobrazena není

VELKÁ GEOGRAFIE – KODEX VATOPEDI



[8]

Nejzajímavější staré mapy

▪ **VELKÁ GEOGRAFIE – KODEX VATOPEDI**

- pochází z 11.-14. století
- údajný autor Klaudius Ptolemaius
- opis původního (nedochovaného) antického díla Velká Geografie z 2.stol n. l. (složeno z 8 knih)
- Středomoří před více než dvěma tisíci lety
- zakreslena Evropa, západní a jižní část Asie a sever Afriky
- čím vzdálenější místo od metropole, tím se zvětšovalo zkreslení

MAPA ITALSKÉHO POBŘEŽÍ



[9]

Nejzajímavější staré mapy

▪ MAPA ITALSKÉHO POBŘEŽÍ

- **portolánová mapa** (také kompasová) – sloužila pro námořní navigaci
- nizozemský mořeplavec William Barents
- vznikla koncem 16. století
- **kartuš** – ozdobné orámování názvu
- popisuje ligurské pobřeží Itálie
(přístav Janov (Genua), východně město Pisa, na jihu část Korsiky, na východě ostrov Elba)
- obsahuje všechny přístavy (kotvy), ostrovy, mělčiny a hloubky
- velmi důležitá směrová růžice (v mapě jsou zachovány úhly)

PORTOLÁNOVÝ ATLAS JAUME OLIVESE



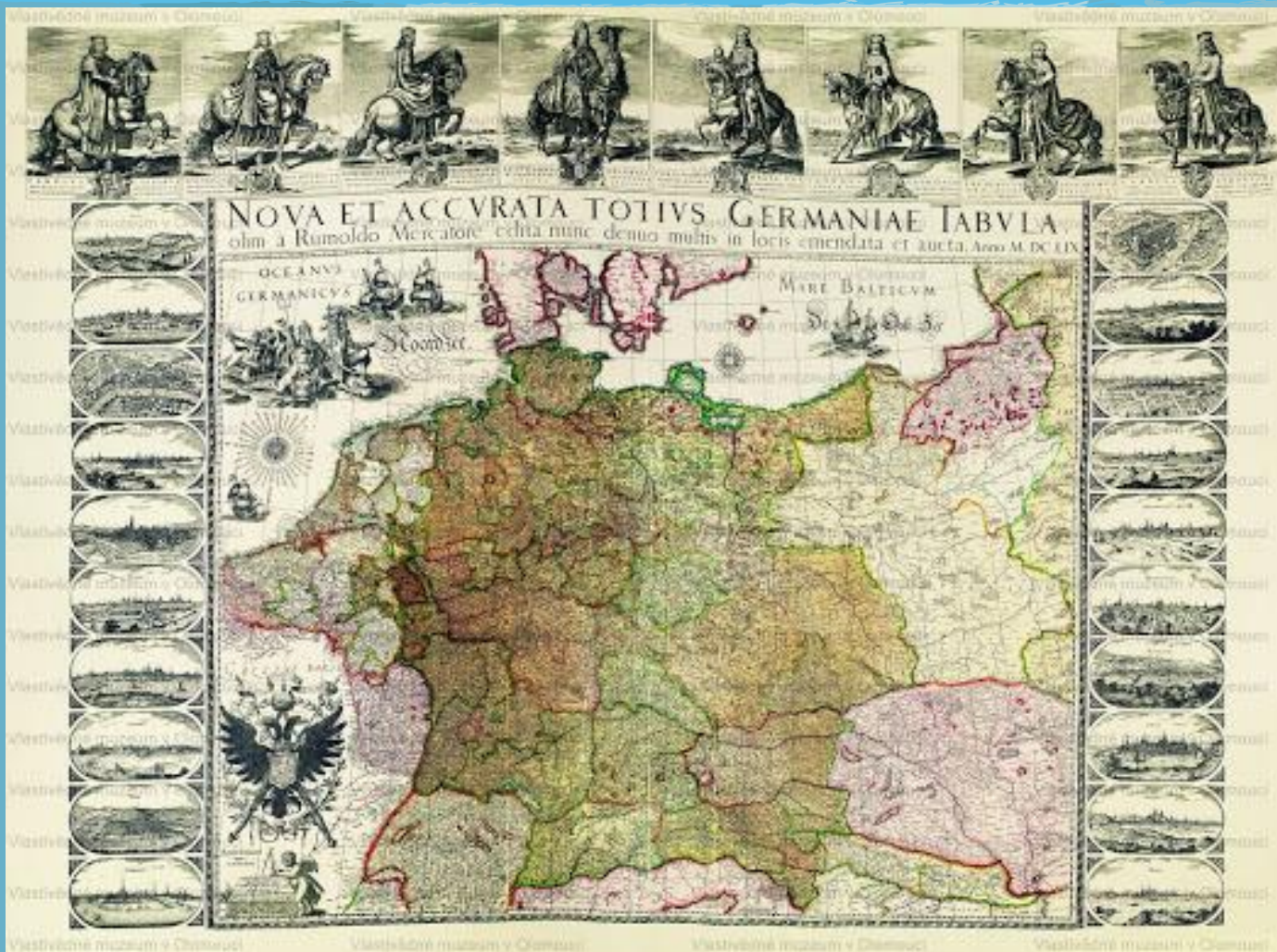
[10]

Nejzajímavější staré mapy

▪ PORTOLÁNOVÝ ATLAS JAUME OLIVESE

- vytvořen na Mallorce a v Neapoli roku 1563
- portolánové námořnické (navigační) mapy
- atlas tvoří 7 pergamenových listů (6 map, jedna velká růžice)
- celý atlas pokrývá oblast Středozemního a Čerého moře a také část Atlantiku
- nejvýznamnější portolánové mapy
- není zobrazen polohopis na pevnině, pouze velmi podrobné pobřeží s pobřežními městy a přístavy
- zachovány úhly
- směrová růžice pro orientaci

ATLAS VELKÉHO KURFIŘTA



[11]

Nejzajímavější staré mapy

▪ ATLAS VELKÉHO KURFIŘTA

- vznikl roku 1661 v Amsterdamu
- autor je Joan Blauve, oficiální kartograf Nizozemské Východoindické společnosti
- mapa je součástí velkého atlasu o rozměrech 220 x 170 cm, váží 125 kg
- **veduty** – boční malby měst kolem rámu mapy
- portréty knížat, lodě a erbová vyobrazení
- střední Evropa
- má matematický základ, vzhledem k měřítku nepřesné měření

MAPA SVĚTA NICOLASE SANSONA

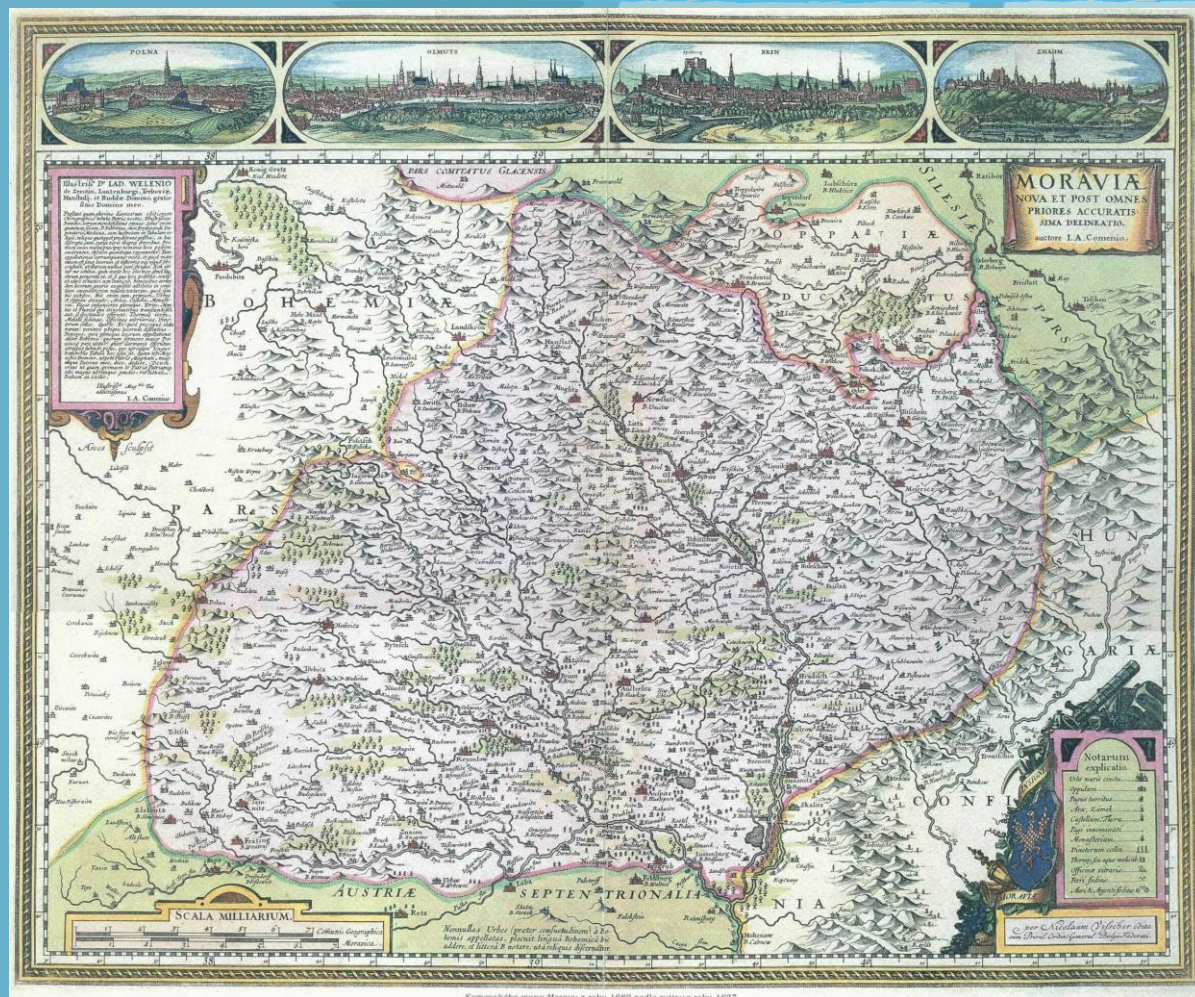


Nejzajímavější staré mapy

▪ MAPA SVĚTA NICOLASE SANSONA

- pochází z roku 1691, Francie
- z dílny královského kartografa a učitele geografie Nicolase Sansona
- MAPPE-MONDE – zeměpisně hydrografický popis zeměkoule, zobrazeno na dvou polokoulích tzv. **planiglóbech**
- zákres kontinentů téměř odpovídá dnešním poznatkům (neprozkoumaná severní část Tichého oceánu, Arktida, JV Austrálie a Antarktida),
(Kalifornský poloostrov je zobrazen jako ostrov, ostrov Hokkaidó jako součást Asie)
- mapa je stále hodně zkreslená
- nadmořská výška zde zobrazena není

KOMENSKÉHO MAPA MORAVY



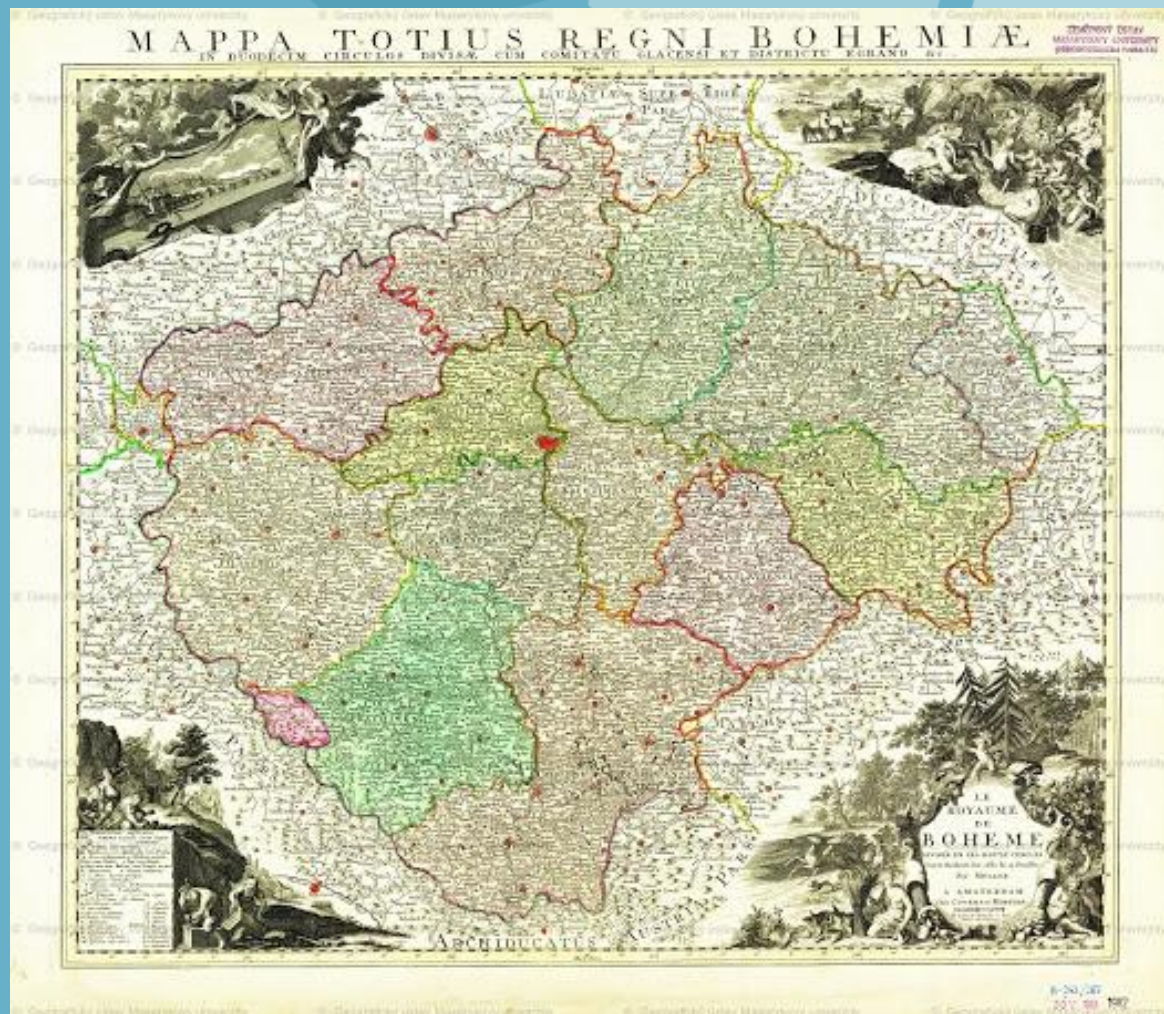
výřez mapy

[13]

Nejzajímavější staré mapy

- **KOMENSKÉHO MAPA MORAVY Z ROKU 1627**
 - pochází ze 17. století
 - sestavil J. A. Komenský na základě vlastních poznatků
 - na další století nejpřesnější mapou Moravy (Haná a Zálesí)
 - veduty – vyobrazena 4 moravská města (Polná, Olomouc, Brno a Znojmo)
 - výškopis kopečkovou metodou
 - řeka Morava

MAPA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO



výřez mapy

Nejzajímavější staré mapy

▪ MAPA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO

- polovina 18.století
- mapa správního členění (zavedené v roce 1714) Království Českého
- kopie mapy Čech od J. K. Müllera
- levý horní roh pohled na Karlův most a Hradčany, v pravém horním rohu je erb s dvouocasým lvem, legenda v levém dolním rohu a v pravém dolním rohu je titul mapy
- výškopis kopečkovou metodou
- mapa je přesná, v měřítku 1 : 700 000



Výukové materiály kartografie a geoinformatiky

Lekce **STARÉ MAPY** končí.

Pro další výukové materiály navštivte web:

www.gislekce.upol.cz

Autorka: Petra Hujňáková
Petra.hujnakova@gmail.com



KATEDRA GEOINFORMATIKY
Univerzita Palackého v Olomouci

- 
- [1] http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/kartografie/images/K2/2-1nejstmapa_kel.jpg
- [2] <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a5/Baylonianmaps.JPG>
- [3] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ao/Anaximander_world_map-en.svg/280px-Anaximander_world_map-en.svg.png
- [4] <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/images/K2/2-3Mezeric.jpg>
- [5] <http://multicoisas.com.br/blog/wp-content/uploads/2015/11/mapa1.jpg>
- [6] <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/images/K2/2-6bBedolina.jpg>
- [7] <https://lh3.ggpht.com/3Q-foxB3vBM9bq4DoHOUnjG74MMMspjLteRHJNOGITYSRJ5nGkUZWPVsdA=s526>
- [8] <http://resources1.news.com.au/images/2013/12/26/1226790/031541-5be41e1a-6858-11e3-8787-87be39998516.jpg>
- [9] <http://lh3.ggpht.com/yRo4C8M9HpRpVwi22p8IZfVuWht7trYyp277DU1sHVwLM1KQdKXoUeDz=s526>
- [10] <http://lh3.ggpht.com/oqzjwXWtO5IMYxrzhjWNkoY2uKqMQwB6ZoYyxSGdXhAlwub2oEI-OW2VQQk=s526>
- [11] https://lh4.ggpht.com/Muzr-krbAWDcrTgTeVFc33mb6r7bbTA1logpssbYvOnb_yOMEg4_raYm2g=s526
- [12] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/45/1691_Sanson_Map_of_the_World_on_Hemisphere_Projection_-_Geographicus_-_World-sanson-1691.jpg
- [13] <http://www.oahshb.cz/staremapy/full/m1627-22.jpg>
- [14] <http://lh5.ggpht.com/SmAJ5cc17PT8bCJDOLAK7XpoRVCwHPbp9mKJn1BwNofCTBVg7jsyy6EswQ=s526>
- Obrázky, u kterých nejsou uvedeny zdroje, jsou z www.freepik.com nebo pouze „print screeny“ aplikací